

IZVJEŠTAJ

o učešću predsjednika Vlade Milojka Spajića na 6. Investicionom samitu o Zapadnom Balkanu u organizaciji EBRD, 26. februara 2024. godine u Londonu

Predsjednik Vlade Crne Gore Milojko Spajić učestvovao je na Investicionom samitu za Zapadni Balkan u organizaciji Evropske Banke za obnovu i razvoj, koji je održan 26. februara 2024. godine u Londonu. Pored predsjednika Vlade Crne Gore Milojka Spajića, na Samitu u Londonu govorili su i najviši zvaničnici ostalih država Zapadnog Balkana: predsjednica Vlade Srbije Ana Brnabić, predsjednik Vlade Kosova Albin Kurti, predsjednik Vlade Sjeverne Makedonije Talat Džaferi, predsjedavajuća Savjeta ministara Bosne i Hercegovine Borjana Krišto (virtuelno) i predsjednik Vlade Albanije Edi Rama (virtuelno).

Posjetu Londonu, premijer je iskoristio za bilateralne susrete sa predsjednicom EBRD Odil Reno Baso, dok je, tokom prijema koji je Vlada Ujedinjenog Kraljevstva organizovala za lidere zemalja Zapadnog Balkana i predstavnike biznis zajednice u Lankaster Hausu, razgovarao sa ministrom za bezbjednost Tomom Tugendhatom i ministrom za Evropu u FCDO Leom Dokertijem. Tokom prijema u Lankaster Hausu premijer Spajić je imao odvojene bilateralne sastanke sa specijalnim izaslanikom britanskog premijera za Zapadni Balkan Lordom Stjuartom Pičom i ministarkom za investicionu bezbjednost, industriju i ekonomsku bezbjednost Nusrat Gani.

U delegaciji Crne Gore, na čelu sa premijerom Spajićem, bili su Nataša Jovović, otpravnica poslova a.i. Ambasade Crne Gore u Londonu, Branko Krvavac, šef kabineta PV, Milena Milović, savjetnica PV za ekonomsku politiku, Milica Perišić, savjetnica PV za vanjsku politiku i Perko Mijatović, drugi sekretar u Ambasadi.

Početak Samita

EBRD Investicioni samit za Zapadni Balkan otvoren je obraćanjem predsjednice EBRD-a Odil Reno-Baso koja je istakla da je banka, kao najveća međunarodna finansijska institucija u regionu, za više od tri decenije uložila oko 18 milijardi eura u region Zapadnog Balkana, od čega rekordnih 1,63 milijarde u prošloj godini. Kazala da je region značajno napredovao u poslednjoj deceniji, ali da i dalje postoji veliki jaz u odnosu na Evropsku uniju, te da nova studija EBRD-a o konvergenciji ZB sa životnim standardom EU predviđa da bi moglo proći između 40 i 70 godina, a možda čak i duže, za prevazilaženje ovog jaza. Kazala da se EBRD raduje bliskoj saradnji sa Evropskom komisijom i vladama regiona u sprovođenju Plana rasta za Zapadni Balkan, inicijativi EU koja ima potencijal da bude prava promjena za region, pružajući novi podsticaj za potrebne investicije i reforme. Dodala i da podržavaju pristup novog Plana rasta koji podrazumijeva pružanje nekih benefita članstva u EU prije samog pristupanja. Naglasila da region nudi veliki potencijal za investitore sa povoljnim režimima poreza na dobit preduzeća, konkurentnom radnom snagom i jasnim perspektivama integracije u Evropsku uniju.

Nakon uvodnog izlaganja predsjednice Reno-Baso, prisutnima su se putem video uključenja obratili predsjednik Evropskog savjeta Šarl Mišel i evropski komesar za susjedsku politiku i proširenje Oliver Varhelji.

Predsjednik Evropskog savjeta Šarl Mišel poručio je da je proširenje prioritet lidera Evropske unije i da rade naporno kako bi se pripremili za nove članice, jer, kako je istakao, budućnost regiona je u okviru EU. Kazao da znaju da moraju ubrzati proces te da je zato potrebno da budu spremne obje strane, jer je proširenje težak proces koji

donosi benefite, ali i obaveze. Naglasio da se od regiona traži jačanje vladavine prava i demokratskih vrijednosti, kao i dostizanje ekonomske spremnosti za EU, te da se u pravcu ostvarenja tog cilja mora ojačati ekonomska konvergencija. Kao podršku i signal potpune posvećenosti EU postepenoj integraciji regiona, predložen je Plan rasta za Zapadni Balkan koji će ojačati integracije, ali i ekonomiju pošto postoji potencijal da se kroz ovaj plan udvostruči ekonomija ZB, rekao je Mišel.

Evropski komesar za susjedsku politiku i proširenje Oliver Varhelji istakao je da je ovo novi momenat za EU proširenje na Zapadni Balkan, a da su četiri temelja označena kao ključna: približavanje Zapadnog Balkana jedinstvenom tržištu, jačanje regionalne ekonomske integracije, ubrzanje fundamentalnih reformi i povećanje finansijske podrške. Poručio je da će ove stvari zajedno omogućiti da region osjeti benefite i prije nego što se zvanično priključi Evropskoj uniji. Dodao je, takođe, da se najvažniji dio posla ne obavlja ni u Briselu ni u Londonu, već u svakoj državi Zapadnog Balkana pojedinačno.

Interaktivna sesija predsjednika Vlada

Tokom interaktivne sesije, lideri zemalja Zapadnog Balkana su, po abecednom redu i Gimnih formuli, u svojim izlaganjima i odgovorima na pitanja investitora govorili o ključnim prednostima svojih ekonomija i razlozima zbog kojih bi trebalo investirati u zemlje Zapadnog Balkana.

Predsjednica Vlade Srbije Ana Brnabić se u svom izlaganju osvrnula na snažan ekonomski rast kazavši da Srbija stvara sve bolje poslovno okruženje za ulaganja stranih investitora. Istakla je da Srbija ima stručnu radnu snagu i da vlada više nego ikada ulaže u obrazovanje i u infrastrukturu, kao što su željeznice, putevi i obnovljivi izvori energije. Predsjedavajuća Savjeta ministara BiH Borjana Krišto istakla je otvorenost BiH za nove biznise i naglasila da je poboljšano poslovno okruženje rezultat reformi, povoljnog zakonodavstva i niskih poreza. Ukazala je, takođe, na industrijsku tradiciju zemlje, prirodne resurse i obrazovanu radnu snagu. Predsjednik Vlade Kosova Albin Kurti istakao da kombinacija ekonomskog razvoja, demokratskog napretka i institucionalne stabilnosti čini Kosovo atraktivnom destinacijom za ulaganja, te ukazao na snažan sveukupni rast zemlje i poboljšanje vladavine prava. Predsjednik Vlade Albanije Edi Rama naglasio je transformaciju svoje zemlje u bezbjednu i atraktivnu turističku destinaciju. Takođe, objasnio je da sva energija dolazi iz obnovljivih izvora, ali i naglasio potrebu da se hidro-baziranim kapacitetima Albanije dodaju solarna i energija vjetra.

Predsjednik Vlade Crne Gore Miloško Spajić je naglasio da 44. Vlada već uveliko priprema neophodne reforme kako bi se na što bolji način pripremila da iskoristi sredstva iz fonda za Plan rasta. Objasnjavajući zbog čega bi Crna Gora trebalo da bude izbor kredibilnih investitora, kazao da je činjenica da smo kredibilan NATO partner veoma važna za sigurnost investitora, kao i činjenica da koristimo euro, pa su nam sva imovina, obaveze i prihodi u eurima i u potpunosti zaštićeni. Kao treće, fiskalno smo odgovorni i u okvirima EU kriterijuma i u odnosu duga prema BDP-u i fiskalnog deficita. Naglasio da će Crna Gora u narednih šest godina raditi velike infrastrukturne projekte, izgradnju auto-puteva i rekonstrukciju željeznice, kao i da će se fokusirati na razvoj aerodroma i Luke Bar kako bi iskoristili puni ekonomski potencijal zemlje. Takođe, istakao da napredujemo vrlo brzo u EU integracijama, posebno na polju vladavine prava. Na istoj liniji, premijer Spajić je dodao da ono što nas izdvaja je i jedna od najnižih cijena energije u Evropi te da imamo sigurno snabdijevanje, posebno električnom energijom, kao i da imamo ogroman potencijal za

razvoj kapaciteta obnovljivih izvora energije. Kroz našu podmorsku vezu sa Italijom postoji prostor i da se utiče na cijenu električne energije na tržištu, jer se proizvodi na Balkanu, u Crnoj Gori, a prodaje tamo gdje je jedna od najvećih cijena u Evropi, kazao je premijer. Apostrofirao je i važnost osnivanja međunarodnog Arbitražnog suda, koji će osigurati efikasno rješavanje mogućih sporova, čime će se pojačati sigurnost za investitore u Crnoj Gori. Sve ovo, kako je naveo, stvara velike šanse za nove investicije u Crnoj Gori.

Odgovarajući na pitanja potencijalnih investitora, Premijer Spajić je istakao i želju Crne Gore za dobrim odnosima sa svim susjedima, koja će se potvrditi i kroz brojne projekte, koji za cilj imaju povezivanje regiona, ali i stvaranje kopče između Evrope i Azije.

Premijer Sjeverne Makedonije Talat Džaferi je istakao da je glavna privlačnost zemlje za investitore je njena geografska lokacija, koja je blizu evropskih centara sa pogodnim pristupom glavnim lukama u regionu. Govorio je, takođe, o stimulatívnoj poreskoj politici i nediskriminatornom pristupu zemlje stranim investitorima.

Sastanak premijera Spajića sa Odil Reno-Baso, predsjednicom EBRD-a

Predsjednica EBRD Reno-Baso je istakla da je EBRD spremna da pruži zamajac ubrzanom ekonomskom rastu Crne Gore, konkretno kroz saradnju u razvoju energetske kapaciteta iz obnovljivih izvora energije, čime će se ubrzati zelena tranzicija, i kroz unapređenje infrastrukture, prvenstveno izgradnjom auto-puteva i modernizacijom željeznice. U kontekstu sljedeće dionice autoputa Mateševo-Andrijevića, za koju će EBRD i Evropska investiciona banka (EIB) učestvovati u finansiranju u iznosu od 200 miliona eura, odnosno 40% ukupne vrijednosti dionice, kazala da se očekuje da će studija izvodljivosti, za koju su sredstva dobijena iz WBIF, biti završena do juna o.g. Dodala da bi se nakon toga moglo aktivno krenuti sa pripremom tenderske procedure koja bi mogla biti formalno otvorena u prvom kvartalu 2025. godine.

Takođe, Reno-Baso ponovila zainteresovanost banke za saradnju na projektima razvoja crnogorskih aerodroma i Luke Bar, te istakla da će EBRD sa pažnjom pratiti finalizaciju strateških planova Vlade u tom dijelu, kako bi se blagovremeno ispitala mogućnosti podrške.

Premijer Spajić je istakao da je efikasna i kvalitetna saradnja sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj od velike važnosti za snažan investicioni ciklus koji 44. Vlada planira u narednom periodu. Informisao da Crna Gora planira u narednih šest godina da izgradi devet dionica auto-puteva i brzih cesta, ali i da ulaže u razvoj željeznice, aerodroma i Luke Bar. Kako je zelena tranzicija jedan od ključnih prioriteta Evropske banke za obnovu i razvoj, naglasio je veliki potencijal Crne Gore na tom polju. Na liniji infrastrukturnih projekata u Crnoj Gori, naglasio da je prioritet kompletiranje auto-puta koji bi povezao Podgoricu sa Srbijom, a zatim preko Beograda dalje sa Centralnom Evropom. U pogledu dionice auto-puta Mateševo-Andrijevića, premijer Spajić je apostrofirao značaj njene izgradnje koja bi donijela dodatne vrijednosti Crnoj Gori, posebno u kontekstu razvoja sjevernog dijela zemlje. Kako je kazao, sa najavom izgradnje dionice Mateševo-Andrijevića javlja se i sve veće interesovanje stranih investitora za ulaganje u projekte na sjeveru države. S tim u vezi, istakao potrebu efikasnijeg rješavanja administrativnih i tehničkih procedura kako bi se do početka izgradnje krenulo u najskorije vrijeme, po mogućnosti do kraja ove godine.

Dodatno, naglasio je da je za Vladu veoma važno unapređenje i modernizacija željezničke infrastrukture koja bi značajno unaprijedila potencijale Luke Bar, te zahvalio na već postojećim vidovima finansiranja EBRD-a na tom polju.

Tokom sastanka bilo je riječi o modalitetima saradnje u razvoju energetske kapaciteta iz obnovljivih izvora energije, uz poseban fokus na veliki hidroenergetski potencijal Crne Gore koji se može iskoristiti uz poštovanje svih ekoloških standarda. Zaključeno je da će partnerski odnos omogućiti Crnoj Gori da na efikasan i održiv način iskoristi sve potencijale.

Prijem u Lankaster Hausu

Sastanak sa Lordom Stjuartom Pičom, specijalnim izaslanikom UK premijera za Zapadni Balkan

Premijer Milojko Spajić je naglasio važnost podrške koju Ujedinjeno Kraljevstvo u kontinuitetu pruža Crnoj Gori na planu sprovođenja reformi u cilju postizanja članstva u Evropskoj uniji. Takođe, informisao je Lorda Piča o razvojnim ciljevima koje 44. Vlada namjerava realizovati u narednom periodu, s fokusom na unapređenje standarda građana, ekonomskog razvoja, jačanja vladavine prava i napretka u procesu integracije u EU.

Lord Stjuart Pič je kazao da međudržavne odnose između Ujedinjenog Kraljevstva i Crne Gore karakteriše stabilna saradnja kako na bilateralnom planu, tako i u okviru NATO saveza, te naglasio da će UK nastaviti da podržava reformske aktivnosti Vlade usmjerene ka snaženju demokratskih principa i vladavine prava u zemlji. Na sastanku je, takođe, zajednički konstatovan značaj očuvanja regionalne stabilnosti i prosperiteta.

Sastanak sa ministarkom za investicionu bezbjednost, industriju i ekonomsku bezbjednost Nusrat Gani

Premijer Spajić je upoznao ministarku Gani sa razvojnim i infrastrukturnim planovima koje 44. Vlada namjerava realizovati u narednih šest godina. U tom kontekstu, stavljajući fokus na izgradnju ostalih dionica auto-puta, iskazao jasno opredjeljenje Crne Gore da kapitalne projekte poput ovog realizuje u saradnji sa savezničkim zemljama, kao što je Ujedinjeno Kraljevstvo. U tom smislu, iskazao interesovanje za eventualne vidove podrške britanske vlade, kako u pripremi, tako i u realizaciji predstojećih razvojnih ciljeva Crne Gore.

Ministarka Gani zahvalila na predstavljenim planovima i na toj liniji iskazala otvorenost britanske strane za pružanje ekspertske pomoći koja bi podržala realizaciju planiranih infrastrukturnih projekata u Crnoj Gori. Takođe, ocijenila da postoji veliki potencijal za uspostavljanje intenzivnije saradnje u oblasti zelene ekonomije i obnovljivih izvora energije, posebno u vidu pružanja britanske ekspertize u kreiranju politika i izrade planskih dokumentacija.

Ocijenila oportunističkim nastavak komunikacije u vezi sa konkretnim načinima kojima bi vlada Ujedinjenog Kraljevstva mogla pomoći razvojne projekte u Crnoj Gori, sa fokusom na zelenu agendu i izgradnju kapitalnih projekata sa što manjom emisijom štetnih gasova.

Paket energetske i infrastrukturne podrške britanske vlade za jačanje trgovine i podsticanje investicija između Ujedinjenog Kraljevstva i Zapadnog Balkana

Tokom Investicionog Samita u Londonu, britanska vlada predstavila je paket energetske i infrastrukturne podrške britanske vlade za jačanje trgovine i podsticanje investicija između Ujedinjenog Kraljevstva i Zapadnog Balkana. Ovom inicijativom, UK će izdvojiti dodatnih 4,2 miliona funti za ubrzanje dekarbonizacije regiona, nadovezujući se ovim potezom na 1,1 milion funti koji su prošle godine obezbijedeni za energsku bezbjednost preko partnera poput Svjetske banke. Predstavljenim paketom se predviđa nastavak posvećenosti UK investicijama na Zapadni Balkan, sa do 15,75 milijardi funti koje će biti na raspolaganju za povećanje britanskog izvoza kroz UKEF. Takođe, UK će povećati finansiranje bezbjednosnih programa za 10 miliona funti od sljedeće finansijske godine, koje će podržati bezbjednost regiona od povećanja otpornosti na maligne uticaje i sajber napade do ekonomskog razvoja i saradnje sa partnerima u borbi protiv korupcije i ozbiljnog organizovanog kriminala. Ovom prilikom, ministar za bezbjednost Tom Tugendhat je kazao da EBRD Samit, zajedno sa najavom britanske vlade o dodatnom finansiranju pokazuju trajnu posvećenost UK Zapadnom Balkanu kroz jačanje prosperiteta i otvaranje novih radnih mjesta u regionu.

Učešće predsjednika Vlade Crne Gore Milojka Spajića na šestom po redu Investicionom samitu EBRD-a posvećenog Zapadnom Balkanu bio je dobra prilika da se istaknu investicioni potencijali i poslovne mogućnosti u Crnoj Gori, kao i da se promovišu regionalni i prekogranični projekti usmjereni ka boljem infrastrukturnom povezivanju. Susreti predsjednika Vlade sa zvaničnicima UK su potvrdili obostranu posvećenost daljem produbljivanju bilateralnih odnosa dvije zemlje zasnovanih na zajedničkim vrijednostima evroatlantskog savezništva i saradnje.